

P. L. B. Vokietijos Krašto Valdybos

I N F O R M A C I J O S

Nr 4.

1951 m. liepos mėn. 20 d.

VYRIAUSIAS LIETUVOS IŠLAISVINIMO KOMITETAS.

P r a e i t i s. 1940 metų birželio mėn. 15 dieną, bolševikams okupavus Lietuvą, respublikos prezidentas pasitraukė į užsienius ir ten mirė. Lietuvoje likę vyriausybės nariai buvo deportuoti į Rusiją. Lietuvių tautai ir valstybei atstovauti ir jos vardu veikti beliko Lietuvos diplomatiniai atstovai užsienyje. Bet krašte, pogrindyje pradėjo veikti rezistentai. Jie surengė 1941 m. birželio mėn. 23 d. sukilimą prieš bolševikus ir paskelbė Lietuvos vyriausybę. Su šiuo momentu vėl buvo atgaivintas suvereninių organų veikimas pačiame krašte. Vyriausybės veikimas buvo neilgas. Po šešių savaičių, rugpiūčio mėn. 5 dieną naujas okupantas jos veikimą prieš jos ir tautos valią sustabdė. Pasipriešinimas okupacijai vėl turėjo pereiti į pogrindį. Negalint padaryti demokratinių rinkimų, kitu būdu buvo sudarytas organas tautos valiai reikšti. Būtent: visų politinių grupių ir kovos organizacijų buvo sutarta sudaryti bendrą organą kovai dėl laisvės - Vyriausiąjį Lietuvos Išlaisvinimo Komitetą /sutrumpintai VLIK/. 1943 m. pabaigoje VLIKas jau veikė, o savo deklaraciją paskelbė 1944 m. vasario 16 dieną.

VLIKe po vieną atstovą turėjo visos politinės grupės, kurios savo atstovus buvo turėjusios paskutiniame demokratiname seime /1926/. Būtent: Lietuvos Darbo Federacija, L. Krikščionių Demokratų Partija, L. Socialdemokratų Partija, L. Tautininkų Sąjunga, L. Valstiečių Liaudininkų Sąjunga. Po atstovų VLIKe turėjo taip pat svarbiausios vokiečių okupacijos metu susidariusios kovos organizacijos: Lietuvių Frontas, Lieruvos Laisvės Kovotojų Sąjunga, Lietuvos Nacionalistų Partija, L. Vienybės Sąjūdis.

1944 m. gegužės mėn. du trečdaliai VLIKo narių buvo geštapo suimti ir išvežti į Vokietijos kalėjimus. Saugumo sumetimais toliau veikė tik mažesnis kolektyvas - VLIKo prezidiumas, o Vokietijoje buvo sudaryta VLIKo delegatūra. Su antra bolševikų invazija į Lietuvą ir du /iš trijų/ prezidiumo nariai atsidūrė Vokietijoje. Vakary apiantams Vokietiją užėmus, buvo išvaduoti iš kalėjimų buvę VLIKo nariai, ir VLIKas atgaivino savo veiklą pilna ir net praplėsta sudėtim. Būtent: jis buvo papildytas dviem grupėm /Ukininkų Partija ir Ukininkų Sąjunga/, kurios Lietuvoje buvo sutartos, bet kurios tada buvo atsisakiusios nuo teisės dalyvauti VLIKe. Kiek paskėliau, ryšium su paaiškėjusia Nacionalistų Partijos kai kurių narių nelojalia Lietuvos valstybei veikla praėityje, ši partija iš VLIKo buvo išjungta. Tokiu būdu VLIKe liko ir tebėra pastovus 10 narių skaičius.

1946 m. Berne įvyko VLIKo atstovų ir Lietuvos diplomatų, esančių Europos kontinente, konferencija. Joje buvo sutarta sudaryti VLIKo vykdomąjį organą ir išryškintos VLIKo bei to organo funkcijos. Būtent: VLIKas tremtyje vykdo seimo, Vykdomoji Taryba vyriausybės pareigas. Kada tas organas prisistato kaip toks viešumai, galutinai sprendžia VLIKas. 1947 metais VLIKo ir diplomatų konferencija Paryžiuje, kur d:

lyvavo jau diplomatai iš Britanijos bei Jungtinių Amerikos Valstybių patvirtino Berno sutarimą. 1948 m. VLIKui tas funkcijas patvirtino ir krašto rezistencijos atstovai ir įgaliojo VLIKą veikti ir kalbėti užsienyje visos Lietuvos tautos vardu.

Dabartinė organizacija. VLIKas yra įstatymo pobūdį turinčių patvarkymų leidžiamoji įstaiga. Jis nustato laisvinimo reikalams biudžetą, priima apyskaitas, priima Vykdomosios Tarybos planus, išrenka pačią Vykdomąją Tarybą, kuri vykdo VLIKo patvirtintus darbus.

Dabartiniu metu Vykdomoji Taryba turi keturias tarnybas: užsienių reikalams, informacijai, finansams ir lietuviybės išlaikymo tarnybą. Užsienio bei informacinė veikloje VLIKas artimai bendradarbiauja su Lietuvos diplomatiniais atstovais, kurie tebėra šiuose kraštuose: Vatikane, Jungtinėse Valstybėse, Britanijoje, Prancūzijoje, Urugvajuje, o taip pat su Lietuvos veikiančiais konsulatais. Santykius su vyriausybėmis tų kraštų, kuriuose yra Lietuvos diplomatiniai atstovai, palaiko VLIKas per juos; kur jų nėra - tiesiogiai jis pats.

Užsieninei veiklai yra pagelbinės visuomeninės organizacijos. Europoje: Europinio sąjūdžio lietuvių tautinis komitetas, lietuvių federalistų klubas Prancūzijoje; Amerikoje: pirmoje eilėje amerikiečių lietuvių visų srovių bendras organas ALTA su jo informacijos biuru LAICU, toliau lietuvių tautinė grupė prie Free Europe ir taip pat federalistų klubas.

Lietuviybės išlaikymo tarnyba rūpinasi tautinės dvasios ir tautinių papročių išlaikymu tarp išeivių. Ji remiasi į baigiamą organizuoti Pasaulio Lietuvių Bendruomenę, kuri atskiruose kraštuose jau turi savo krašto vadovaujamus organus. Tarp PJB ir VLIKo darbo negali būti jokio susikryžiavimo, nes VLIKas rūpinasi Lietuvos laisvinimu, politinio darbo sritimis, o PLB ir jos padaliniai - kultūriniu ir socialiniu darbu tarp išeivių. Lietuviybės išlaikymo tarnyba taip pat artima bendradarbiauja su Lietuvos Raudonojo Kryžium ir BALF.

Finansų tarnyba, bendradarbiaudama su ALTA ir PLB, organizuoja lėšas Lietuvos laisvinimo veiklai. Toms lėšoms saugoti ir tvarkyti VLIKo žinioje veikia Tautos Fondas.

Ryšium su lietuviybės pasireiškimu Lietuvos etnografiniuose plotuose, neįėjusiuose į Lietuvos valstybės ribas, norint tenkinti tų sričių lietuvių reikalus ir jų aspiracijas paskutiniu laiku yra kuriama lietuvių tautos pakraščių, arba revendikuojamų sričių tarnyba.

AUKOS VASARIO 16 GIMNAZIJAI IR VARGO MOKYKLOMS

VAKARŲ VOKIETIJOJE / 1951 m. birželio 1 - liepos 15 d./

P i n i g a i s .

Iš J. A. Valstybių.

Per BALFą:

1. Mr. Antanas Stankevičius, Melrose Park, Ill.	dol.	29,00
2. Mr. Jonas Žadeikis, Washington	"	15,00
3. Mr. Kazys Balčiūnas, Chicago, Ill.	"	10,00
4. Mr. Felix Palubinskas, Chicago, Ill.	"	8,00
5. Mr. V. Valteris, Waterbury, Conn.	"	5,00
6. A. J. Liūdas Dovydenas, Scranton, Pa.	"	3,00
7. Mr. A. Kalvaitis, Augusta, Maine	"	1,00

Betarpiai Vasario 16 gamtinėjai:

8. Mr. A. Kudukis, Cicero 50, Ill.	dol.	50,00
9. Mr. J. Gallevičius, Baltimore	"	2,00

Per PLB V. Krašto Valdybą:

10. Chicago lietuviai per p. J. Česną	"	75,00
11. Worcesterio - " -" - p. P. Pauliukoni	"	70,00
12. Mrs. A. M. Januševičius, gr. liet. Dochester	"	20,00
13. Mrs. Aug. Bendoraitis, Chicago, Ill.	"	10,00
14. Mr. M. Šnapštys, Detroit, Mich.	"	7,00
15. Pp. Skirmantai, Sacramento, Calif.	"	5,00
16. Mr. V. Makiejus, East Chicago, Ind.	"	3,00
	dol.	313,00

Siuntiniais:

1. Mrs. Vincė Daugirdas, Worcester, Mass.	siunt.	2
2. Mrs. N. Pauchienė, Hartford, Cont.	"	1
3. Mr. P. Šlekys, Newark, Ohio	"	1
	siunt.	4

Iš Kanados.

Pinigais:

1. Iš Kanados lietuvių p. H. Lymantas, per dr. J. Gerutį	dol.	100,00
2. Mr. Vl. Juškevičius, per BALF	"	5,00
	dol.	105,00

Iš Didžiosios Britanijos.

Pinigais:

1. Mr. P. Vaštokas	šil.	10/-
--------------------	------	------

Siuntiniais:

1. The Mary Erskine School	siunt.	4
2. Mr. V. Paulionis, London	"	1
	siunt.	5

Iš Australijos, pinigais per p. Glušauską

L 8.0.0

Iš Brazilijos, " per Dr. E. Draugelį

cruz. 245,00

Iš Šveicarijos:

1. Iš Šveicarijos per dr. J. Gerutį	Šv. fr.	17,00
2. Iš dr. Augevičiaus	DM	19,00
3. Iš p. J. Gledriaus	"	59,50

Iš Švedijos.

Gauta iš Baltiska Human. Forbundet Stockholme per p. O. Urboną 150 kg. cukraus ir 40 dėžučių kondensuoto pieno.

Mokslus einančios jaunuomenės vardu reiškiamo labai didelę padėką garbingiesiems aukotojams ir duosniesiems aukotojams.

VOKIETIJOS LIETUVIŲ VARGO MOKYKLOMS IŠLAIKYTI GAUTŲJŲ LĖŠŲ SUNAUDOJIMO APYSKAITA.

P a j a m o s

/ nuo 1.6.1951 iki 15.7.1951 /

Eil. Nr.	Iš kur gauta	G. pinigais	Miesto		Draugiškais		Knygomis, baldais, ind., ir kitais daiktams už DM	Bendra suma DM
			Kiekis lbs	Vertė DM	Kiekis lbs	Vertė DM		
1.	Saldo 1.4.51							906,90
2.	Iš JAV valstybių: per BALF \$ 1.745,00 per PLB \$ 676,60 Vas.16 Gimnaz. \$ 378,00		460 - - 102	960,00 - - 200,00	- - - 240	- - - 462,00	- - - 803,05	15.133,63
3.	Iš Vokietijos	DM 693,87	878	375,20	450	341,80	803,05	2.215,72
4.	Iš Kenados	\$ 291,31	-	-	-	-	-	1210,59
5.	Iš Didžiosios Britan.	L 67.9.10	38	75,70	10	20,00	20,00	937,06
6.	Iš Australijos	L 36.0.0	-	-	-	-	-	416,06
7.	Iš Švedijos	-	336	196,00	-	-	-	196,00
8.	Iš Brazilijos	Cr 245,00 šv. f 17,00 DM 78,60	-	-	-	-	-	35,19
9.	Iš Šveicarijos		-	-	-	-	-	93,70
	Iš viso		1.814	1.806,90	700	843,80	823,05	21 142,85

G. pinigais gauta: 17 659,10 DM

Gėrybių už: 3.473,75 "

VISO

21 142,85 DM

I š l a i d o s

A. Vasario 16 gimnazijai Dlepholmbe:

a. Mokytojų algoms	DM	2.700,00	
b. Raštininkui	"	300,00	
c. Mokinių išleikimui bendrabutyje, patalpų nuomai, kurui, šviesai, bendr. priežiūros personalui atlyginimui, mokinių kelionėms į namus.	"	9.907,53	
d. Gautieji drabužiai mokiniams.	"	843,80	
e. Gautosios knygos, raš. medž. baldai ir kita.	"	823,05	14.574,38

B. Kitoms mokykloms:

a. Atlyginimai mokytojams.	"	1.900,00	
b. Mokyklų ūkio reikalams.	"	194,55	2.074,55

C. Propagandai, susirašinėjimui ir rėmėjų telkimo reikalams.

	"		712,43
Viso A, B ir C	DM		17.361,36
Saldo 16.7.51	"		3.781,49

Pr. Zundė
PLB Vokietijos Krašto Valdybos
Pirmininkas

Pr. Karalius
Švietimo Inspektorius

IŠ VARGO MOKYKLŲ BUITIES.

- Birželio 18 Vasario 16 gimnazijoje įvyko, taip vadinamas, "anglistų vakaras. Mat, tą dieną Anglijos Moterų Katalikių draugijos atstovės įteikė geriausiai angliškai besimokantiems mokiniams premijas. Gimnazijos mokiniai, vadovaujami anglų kalbos mokytojų H. Skvirblienės ir Skirpstūnaitės, atliko gana įvairią programą vien anglų kalba./buvo vaidinama, dainuojama, deklamuojama tik anglų kalboje/ Į tą vakarą buvo pakviesta ir daugiau mus remiančių anglų organizacijų atstovų, kurie visi buvo tiesiog nustebinti mūsų mokinių geru anglų kalbos mokėjimu. Svečiai apdovanoti propagandiniais leidiniais bei gimnazijos mokinių paruoštom dovanėlėm - rankdarbiais.

- Birželio 24 Vasario 16 gimnazija suruošė lietuvių rašytojų literatūros vakarą. Programą išpildė šiuo metu vakarų Vokietijoje gyvenę autoriai Dr. Vydūnas, Vlada Proščiuonaitė, A. Giedrius-Giedraitis. Ne senai mirusio rašytojo Krūmino keletą paskutinių kūrinių paskaitė p. A. Venclauskas. Į tą vakarą atsilankė gražus būrys svečių iš PLB Vokietijos Krašto Valdybos ir iš artimesniųjų stovyklų.

- Šiuo metu vak. Vokietijoje be Vasario 16 gimnazijos veikia dar 4 normalios lietuvių pr. mokyklos/2 iš jų išlaikomos bendruomenės/ ir 6 vargo mokyklos/lituanist. kursai arba popiečio mokyklėlės/. Viso lig šiol PLB Vokietijos Krašto Valdyba per metus toms mokykloms išlaikyti išleido 5.454,40 DM.

IŠ KRAŠTO VALDYBOS IR BALTŲ VALDOVYBES
VOKIETIJOJE VEIKLOS.

- Š.m. liepos mėn. 15 dieną Hannover'yje įvyko PLB Vokietijos Krašto Tarybos eilines š.m. sesijos suvažiavimas.

Suvažiavime be Tarybos narių dalyvavo VIIKO Vykdomosios Tarybos narys ponas J. Makauskis, Sielovados Tarybos Tvarkytojas Tėvas Bernatonis, rašytoja Vl. Prosciūnaitė, švietimo ir lietuviškosios spaudos atstovai bei kiti artimi Krašto Valdybos bendradarbiai.

Po Krašto Valdybos pirmininko bei išdininko apyskaitinių pranešimų, prezidiumas Tarybos vardu nuoširdžiai padėkojo Krašto Valdybai už metų bėgyje atliktus darbus ir pasiektus gražius rezultatus bendruomenės organizaciniame, švietimo ir kitose srityse.

Be daugelio dienotvarkėje numatytų svarbių klausimų, Taryba rinko ir naujus vykdomuosius organus sekantiems kadencijos metams. PLB Vokietijos Krašto Valdybon išrinkta: pp. Pr. Zundė, Erdm. Simonaitis ir Pr. Karalius; Kontrolės Komisijon: pp. Gailius, Glemža ir Endrikaitis. Garbės Teisman išrinkta: pp. Skrinskas, Vykintas ir Petkevičius.

Šia proga suvažiavusią Krašto Tarybą sveikino žodžiu: VIIKO atstovas ponas J. Makauskis ir Mažosios Lietuvos Tarybos Pirmininkas ponas Erd. Simonaitis. Be to, gauta sveikinimų iš: Lietuvos Diplomatijos Šefo Ministerio St. Lozoraičio, Lietuvos Įgalioto Ministerio Didžiajai Britanijai pono R.K. Balučio, Lietuvos Ministerio Prancūzijai Dr. S. Bačkio, PLB Italijos Krašto Valdybos, PLB Austrijos Krašto Valdybos, PLB Danijos Krašto Valdybos, PLB Didžiosios Britanijos Krašto Valdybos, 2040 lietuvių darbo kuopos amerikiečių zonoje ir Diez/Lahn senūnijos.

Posėdis, vykęs gražioje ir darbingoje nuotaikoje, vėlai vakare baigtas Tautos Himnu.

-PLB Vokietijos Krašto Valdybos nutarimu atgaivinamas Vokietijos lietuvių Kultūros Fondas. Š.m. liepos mėn. 16 dieną Hannover'yje įvyko pirmasis sukviestųjų kultūros darbuotojų pasitarimas visais kultūros darbų ir Kultūros Fondo veiklą liečiančiais klausimais. Nusistatyta sutelkti į Kultūros Fondą visas Vokietijoje pasilikusias pajėgas: rašytojus, dailininkus, muzikus, žurnalistus, pedagogus. Numatoma organizuoti skrajojantią tautinių šokėjų ir dainininkų grupę/ansamblį/, vaikų teatro grupę, bent vieną chorą. Tai būtų vienetai, kurie, remiam ir skatinami Kultūros Fondo, galėtų palaikyti lietuvišką dvasią mūsų išblaškytose bendruomenėse.

Taip pat į Kultūros Fondo uždavinius įeis ir rūpinimasis mūsų varge atsidūrusiais kultūrininkais.

Iškilo mintis paruošti ir išleisti gerą, gausiai iliustruotą lietuvių skaitymų knygą /chrestomatija/, kurioje mūsų jaunuomenė rastų geriausius lietuvių literatūros /prozos ir poezijos/ kūrinius ar jų ištraukas, istorinių epikamėlių t.t. Šiam svarbiam veikalui paruošti lešų pažadėjo suteikti Lietuvos Išlaikymo Taryba.

Visiems Kultūros Fondo darbams lešų tikimasi gauti iš VIIKO ir LPB Vokietijos Krašto Valdybos.

- PLB Vokietijos Krašto Valdybos ir BALFO š. m. birželio mėn. pradėtas lietuvių tremtinių surašinėjimas baigiamas. Surašinėjimas apima apie 90% lietuvių tremtinių, gyvenančių vak. Vokietijoje. Surašinėjimo daviniai pagal surašytus klausimus surašymo lapuose yra labai įdomūs. Jais numatoma pasinaudoti emigracijos, Vokietijoje įkurdinimo ir kitiems reikalams.

- Birželio mėn. 23 dieną Bad Salsufliene buvo sukviestas visų trijų zonų BALFO įgaliotinių ir tarnautojų pasitarimas. Pasitarime buvo aiškintasi visa eilė svarbių BALFO veiklą ateityje liečiančių klausimų.

ŽINIOS IŠ STOVYKLŲ.

- Birželio 14-21 minėjimo dienų proga lietuvių darbo-sargybų kuopa Mannheim'e surinko tremtinių senelių, našlaičių ir besimokančio jaunimo šalpai 133,79 DM. Pinigai perduoti BALFO šalpos skyriui.

- Birželio 14-21 skaudžių įvykių lietuvių tautai minėjimą ypatingai plačiai pravedė Schleisheim'o apylinkė Muenchen'e. Be lietuvių tremtinių, minėjime dalyvavo ir kitų tautybių tremtinių atstovai, tuo parodydami didelio solidarumo lietuvių tautai. Meninę dalį atliko lietuviškasis jaunimas, kuri buvo pritaikinta tik tai dienai.

- Nuotaikos seniūnijose.

Klaipėdiečiai, vadinamieji repatriantai, UNRRA laikais išskringutieji, Prūsų lietuviai ir šiaip lietuviai, savo laiku nepatekę į stovyklas ir UNRRA globą, jau kelinti metai gyvena privačiai vokiečių ūkyje ir sudaro lietuvių seniūnijas.

Tokių seniūnijų yra daugiausia kaimuose ir mažuose miesteliuose. Lietuviai yra beveik be išimties bedarbiai. Jų tarpe sergančiųjų ir senelių nuosimtis labai didelis. Seniūnai, aptarnaudami savo ke liolikos kilometrų aplinkoje išsisklaidžiusią seniūniją, parodo ne paprasto pasišventimo ir atsidavimo bendruomenės labui. Nuo tokių žmonių pareina visos seniūnijos likimas. Beveik niekur neįmanoma sušaukti susirinkimo ir tokiomis pobūviais stiprinti lietuviškumo dvasią, tinkamai painformuoti ir paguosti mūsų tautiečius. Pavieniai gyvenančias šeimas neįmanoma aprūpinti spauda, o šalpa, be seniūnų tarpininkavimo, irgi būtų neįmanoma.

Kokiomis nuotaikomis tokios seniūnijos gyvena, geriausiai gal pa vaizduoja šiomis dienomis iš vieno seniūno gautas laiškas, kurio ištrauką, nekeisdami kalbos, čia paduodame.

"Sunku žmogui iš pašalpos gyventi, o dar sunkiau jos prašyti. Varg šai esame visi. Ne košnas žmogus kitam lygus. Vienas kantresnis, ne ša savo likimą su jumoru. kitas vaitoja, nors ir sotus ir šiek tiek apsirengti bei pasidėti turi. Bet liūdesys dėl paliktos tėvynės, prarasto turto, neturėjimas uždarbio, nepakankamos pašalpos, pasekmėje to nepakankinantis maistas ir iš to sekantis sergalingumas, nervų silpnėjimas ir ligos, žmogų tiek privargina, kad pasidaro visvien, ką ateitis atgabsens.

Tokioje tai padėtyje mūsų draugams esant, labai malonus, brangus ir džiuginan dalykas, kada gautomis dovanomis galima mūsų bendruomenės narius paremti. Pasidaro jiems lengviau likimo našta nešti ir dvasią slegiančius sunkumus pakelti bei laukti geresnės ateities savo tėvynėje, kurią gėdžia grįžti.

Pageidauja tenai grįžti ir kiti lietuviškos kilmės žmonės, nori grįžti ir puslietuvių ir memelenderiai ir vokiečiai iš mūsų krašto ir Lietuvos, kurių mūsų kaime ir apylinkėje taipojau yra, bet nepaisant visokeriopų įvykių, dar dvasios tamsume gyvena. Kada paspaudi ant bambos ir primeni, kad galbūt, kada ateis laikas, gal nė Klaipėdos Krašto, ne Rytprūsių nebus, o tik vien Lietuva, je, tada jiems užtraukia dvasią: "O kas, ar žemaičiai mus valdys, tie patys, kurie atsisėdo mūsų ūkiuose ir sodybose, o mūsų ten likusius namiškius išvarė. To negali būti." Mat, nepaiso pavergėjo rusų galybės ir Lietuvos kančios. Kada primeni, kad lietuviai parodė žmoniškumą, šelpdami iš Rytprūsių pas juos atvykusius pabėgėlius, sako, taip turi būti: "Alles eine germanische Rasse."

Bet mes čia kaime vakarų Vokietijoje labai retai teuztinkame užjautimą. Jeigu nebūtų įstatymų tvarkos, atsirastų miškuose partizanų. Viena kita sena moterėlė bijo kalbėtis lietuviškai kada vokiečių arti yra. Sako, rodo su pirštais, tai poljak. O vokiškai jai nevisai sekasi, tai visvien poljak. Reikia verkti ir juoktis kartu. Kitos moterys, karo našlės, dar neužmiršusios vokiečių propagandą ir Lietuvos bei lietuvių šmeižimo, bijo nustoti savo iš vokiečių gaunamų pašalpų, kai prisidės mūsų bendruomenei.

Pasistengiau progai atsitinkant išgirsti ir ištirti mūsų buvusių artimesnių ir tolimesnių kaimynų nuomonę ir ar jie yra iš perkenčiamųjų įvykių ka pasimokinę. Tik "Umsiedleriai", nors ir vokiškos kilmės, didesne dalimi nesibaido lietuviškai kalbėti, sako: "Lietuvoje gera buvo gyventi!" Tą patį sakau ir aš."

IŠ VOKIEČIŲ SPAUDOS.

- Ryšyje su iš Lietuvos atvykusiu vokiečių transportu, vokiečių laikraščiuose plačiai pasklido žinios apie Lietuvą.

Pirmasis paskelbė žinias birželio 14 d. Duisburger General-Anzeiger išpūdinga antrašte:

"LIETUVIAI IŠGELBĖJO NUO SOVIETŲ PABĖGUSIUS RYTPRŪSIUS".

Straipsnyje kalbama apie 23 iš Kauno atvykusius Rytprūsių gyventojus, kurie sudaro tik dalelę 1500 tokių žmonių transporto į Vokietijos sovietų zoną. Tai esą 1947 m. iš Karaliausčiaus srities pabėgę į Lietuvą gyventojai, kuriuos lietuviai slėpė nuo juos persekiojusių sovietų. Grįžusieji pasakoja, kad partizanų veikla Lietuvoje dabar nepaprastai padidėjusi.

-Koelnische Rundschau, Rheinische Zeitung, Aachener Nachrichten, Marburger Presse, Offenburger Tageblatt, Schwarzwaelder Bote birželio 26, 27 ir 30 dd išidėjo vieno bambergiečio, dabar grįžusio iš Lietuvos, pasakojimus apie jo pergyvenimus lietuvių partizanų tarpe. Straipsneliai duodami antrašte: "LIETUVOS PARTIZANŲ TARPE". Paraštėse kalbama: "Vienas vokietis metais gyveno su jais", "Karas be pasigailėjimo".

Jo pasakojimu Lietuvos miškuose gyvena šimtai tūkstančių partizanų kurie veda nuožmų karą su bolševikais. Jie gyvena sumaniai paslėptuose požemio bunkeriuose. Po trijų metų nelegalaus gyvenimo jų tarpe, bambergietis Meinzinger galėjęs Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus padedamas atvykti su 1500 vokiečių, kurių tarpe buvę tik 150 vyrų, transportu į Vokietiją.

- Dar labiau pasklido žinios apie Lietuvos partizanus iš Bern'o Flensburger Tageblatt 30.6.51 rašo:

"6 000 lietuvių partizanų kaujasi su sovietų kariuomenės daliniais Rheinische Post, Duesseldorf, 29.6.51 rašo:

"Sunkių kovų Lietuvoje". parašėte: "Lietuvių partizanų armijos vyriausios būstinės pranešimas".

Vorderpfaelzer Tageblatt 29.6.51 praneša:

"6 000 lietuvių kaujasi su Raudonąja Armija", parašėte: "Pogrindžio kovotojai turi savo kariško apmokymo mokyklas".

Koelner Stadtanzeiger 29.6.51 rašo:

"Ginkluotas pasipriešinimas Lietuvoje, parašėte: "Partizanų armijos likučiai ginasi nuo sovietų".

Recklinghaeuser Zeitung 29.6.51 rašo:

"6 000 lietuvių priešinas Kriemliūn", parašėte: "Partizanų armija Vilniaus miškuose. Žiaurios kovos su sovietais".

Kieler Nachrichten 30.6.51 taip pat kalba apie Lietuvos partizanus.

Šiems straipsniams pagrindas yra "Basler Nachrichten" pranešimas apie lietuvių laisvės kovotojų mūšius su sovietų kariuomenės daliniais. Šveicarų laikraštis garantuoja žinių tikrumą, nes jis slaptais kanalais gavęs Lietuvos partizanų vyriausios būstinės pranešimus apie kovų eigą.

Pagal tą šveicarų laikraščio pranešimą dabar kaujasi 1945 m. buvusios 40 000 lietuvių partizanų armijos likučiai. Per eilę metų šioji armija kovose su bolševikais turėjusi sunkių nuostolių ir labai sumažėjusi. Visą Lietuvą partizanų vadovybė padalinusi į rajonus ir kiekvieno rajono priešakyje yra savarankiška kariška vadovybė. Vyriausioji partizanų būstinė esanti Vilniaus miškuose. Paskutinėmis savaitėmis partizanų veikla vėl pagyvėjusi.

Partizanai dave pasižadėjimą belaisvėn patekimo pavojui esant nusižudyti rankinėmis granatomis, kad kūnai nebūtų atpažinti ir kad nenukentėtų giminės. Partizanų eilėse esą daug dvasininkijos.

Naujais įstojantieji gauna karišką apmokymą specialiose mokyklose. Partizanai ginkluoti vokiečių okupacijos metais surinktais vokiečių ginklais. Kadangi šiems ginklams trūksta amunicijos, tai einama prie ginklavimosi rusų ginklais. Jų turima pakankamai, nes organizuotais užpuolimais ištuštinami ištisi rusų ginklų sandėliai.

- Cellesche Zeitung savo 25.6.51 priede "Der Weltspiegel" latvių Joninių proga plačiame straipsnyje kalba apie Pabaltijo tautų naikinimą, apie kraštą, kuriame negalima buvo mirti badu.

- Frankfurter Allgemeine 25.6.51 laidoje praneša apie Pabaltijo vokiečių "Landsmannschaft'ės" atstovų suvažiavimą Lueneburge. Baltai-vokiečiai reikalauja sau teisių į tėviškę. Tos teisės turinčios jiems būti pripažintos taikingos raidos keliu tarptautinėje plotmėje. Federalinėje Vokietijoje dabar gyvena 50 000 tokių baltų. Jų sąjungos pirmininku išrinktas Freiherr von Manteuffel.

- Norddeutsche Rundschau 26.6.51 kalba apie "Slaptą Raudonąją Rytų Armiją", apie tarptautinę brigadą Mandžūrijoje, kurios daliniuose esą ir lietuviai. Alie šitą brigadą pranešimą daręs JAV senate senatorius Pat Maccarran.

- Pokalbio tema: "Tulpių daigai." Tokia antrašte "Westdeutsche Tageblatt", Dortmund duoda birželio mėn. 16 d. straipsnį apie diplomatinį pasaulį Romoje.

Senais laikais Roma buvo garsi svetingomis, bet ir ambicingomis pasiuntinybių sekretorėmis, vice-konsulais ir kitais dignitarais, ruošusiais diplomatiniam korpusui pokylius. Dabar, kai pasaulis pasi-

dalino į dvi ginkluotas stovyklas, šitie dignitarai ir jų protokolo šefai kiekviename pokylyje dreba iš baimės, kad nepadarius kokių faux-pas.

Romoje, pavyzdžiui, esanti Lietuvos pasiuntinybė. Lietuva, kartu su Latvija ir Estija 1940 metais, kai Rusija jas prarijo, nustojo tautinės nepriklausomybės. Bet Vatikanas šito "teritorijų išlyginimo" niekuomet nepripažino ir Lietuvos įgaliotas pasiuntinys, ponas Stanislovas Girdivainis, visai paprastai pasiliko Romoje. Tiesa, Vatikanas nekviečia šio pasiuntinio į pobūvius, kuriuose dalyvauja sovietų pasiuntinys Kostyljovas arba pasiuntiniai kurio kito satelitinio krašto.

Lenkijos reikalai dar keblesni. Lenkų pasiuntinys Italijos respublikai yra komunistas, tuo tarpu Vatikanui dar senos vyriausybės pasiuntinys.

Šaunūs diplomatų korpuso priėmimai yra be galo įdomūs. Atvykstančius į priėmimus dignitarus ir jų svitas priima su dideliu rūpestingumu. Net jų žvilgančios mašinos diriguojamos taip, kad nedraugingų šalių atstovai galimai nesusitiktų. Įdomu pastebėti, kai, netikėtai susidūrę vienas prieš kitą, tokių priešingų šalių atstovai staiga pakelia nosis, o akis nukreipia į pirmą pasitaikiusį objektą: stalą, kėdę arba net tščią sieną, kol susiorientuoja ir nueina, vienas žiūrėdamas į kairę, kitas į dešinę.

Atvykatant Amerikos pasiuntiniui James C. Dunn ir sovietų Kostyljovui, reporteriai pasidalina į dvi grupi, saugančias kiekvieną tų diplomatų atskirai. Vidselto, vienas kitas pamatė, jie prie vienas kito prieina ir trumpai pasikalba. Paskutinio pasikalbėjimo tema buvusi apie Olandijos tulpių daigų sodinimą Italijoje.

- "Abendzeitung fuer Nordbaden und die Pfalz", Mannheim, įdeda birželio 19 d. ilgą straipsnį apie "Nusikaltimą Pabaltijoje". Labai plačiai nupasakojama 1941 m. birželio 14 d. deportavimo eiga paduodami skaičiai ir vaizdai ir pasakojama apie nesiliaujantį Pabaltijo tautų naikinimą. Specialiai prisimenama Pabaltijo socialdemokratai, paminint, kad Lietuvos socialdemokratas prof. Žvironas, kentėjęs tautinės diktatūros laikais, dabar jau penki metai kankinasi Arktikos ledų vienumoje.

- "Goettinger Tageblatt" 20.6.51 ilgame vedamajame kalba apie Baltij kraštų išlaisvinimą. Straipsnis labiau nagrinėja Pabaltijo kraštų likimą juridiniu, politiniu bei diplomatinio aspektu, pabrėždamas, kad sovietai, be viešų ir kruvinių procesų, varo tylaus "valymo" akciją. Tai esanti paskutinė šių kraštų susovietinimo stadija, pakeičiant net senuosius tų kraštų kilmės komunistus dar uolesniais ir ištiki mesniais Kremliaus tarnais.

Pabaltijo kraštai, mylimiausiasji Tautų Sąjungos vaikai, sudarę 193 m. rugsėjo mėn. 12 d. Pabaltijo Sąjungą ir vaidinę Ženevoje tautų koncerte nemažą vaidmenį, pateko naujojo karo sūkurin.

Firma jos tapo Hitlerio-Stalino pakto aukomis, pergyveno pirmąją sovietizaciją, o paskui tapo vokiečių žygiuojančios armijos etapu, kol pagaliau ištirpo rytų konkurso masėje.

- "Moralinės ofenzivos" eigoje JAV pradėjo Amerikos balsą perdavinėti ir Pabaltijo kraštų kalbomis. Tai esą svrbu ne tik tų kraštų nešališkos informacijos išsiilgusiems žmonėms, bet svarbu ir todėl kad šiuo žygiu paliečiama tarptautinės politikos ir diplomatijos sfera. Aukštas JAV valdininkas ta proga pareiškė, kad JAV niekuome nepripažino Pabaltijo kraštų okupacijos ir kad trijų Pabaltijo valstybių išlaisvinimas esąs "Amerikos politikos tikslas".

TARYBINĖS SPAUDOS PUSLAPIUOSE.

Daug vietos tarybinės spaudos puslapiuose užima pranešimai apie ketvirtą penkmečio plano įvykdymą. Tai būtų natūralu, nes materialinės gerovės raida kiekvienam TSRS gyventojui būtų įdomi ir svarbi.

Deja, tie pranešimai, kuriais reikėtų labai susidomėti, neduoda, išskyrus bendrų posakių, nieko apčiuopiamo. Savo sistema tie pranešimai skirti tiesiog nuslėpti tikrosios produkcijos ir gyventojų aprūpinimo gėrybėmis skaičius. Beveik visur paduodami procentai, lyginant 1950 metų produkciją su 1940 m., kitur duodami skaičiai apie įvykdytą planą, o kai kur paduodami ir skaičiai. Skaičiai duodami ten, kur iš jų bendro vaizdo susidaryti negalima.

Jeigu tikėti pranešimui, tai gaunasi tik vienas rezultatas: visose srityse pasiekta pažanga nuo 20 iki kelių šimtų procentų, lyginant su 1940 m. Be to, pranešama apie visą TSRS plotą, taigi specialiai Lietuvai jokių žinių netiekama.

-Pramonės srityje: juodosios metalurgijos, spalvotosios metalurgijos, anglies iškasimo, dujų, elektros energijos, mašinų gamybos paduodami tik nuošimčiai, palyginus su 1940 m. Chemijos pramonė prašokusi prieškarinį lygį 1,8 karto, statybinių medžiagų taip pat, miško pramonėje miško medžiagos išvežimas padidėjęs 36 procentais, o lengvojoje pramonėje padidėjimas siekia: medvilninių audinių 2,4 karto, vilninių audinių 2,9 karto, avalynės 3,2 karto it t. Bet kokie skaičiai čia nepaduodami, taip kad negalima pasakyti, kiek, pav. porų batų visiems gyventojams pagaminta, kiek kitų gaminių.

-Žemės ūkyje duodami grūdinių ir kitų kultūrų padidėjimai, bet lieka nežinoma, nei kiek nuo hektaro įvairiose vietose arba vidurkiu gauta, nei kiek iš viso pagagaminta. Tas pats su gyvulininkyste. Kalbama apie kiaules, avis ir kitus gyvulius, bet visiškai nepaduodami skaičiai. Tuo tarpu apie traktorius, kombaines, traktorinius plūgus it t. kalbama skaičiais: 536 tūkstančiai traktorių, 341 tūkstantis plūgų, 254 tūkstančiai sėjamųjų it t.

-Transporto ir ryšių srityse prasmunka tik viena įdomi palyginimui žinutė: nutiesta 16 000 kilometrų kieto denginio kelių automobiliams. Kiek iš viso tokių kelių automobiliams dabar Rusijoje yra, gali matematikai gal apskaičiuoti iš sakinio, kad patobulinto denginio kelių automobiliams tinklas penkmečio gale buvo 2,5 karto didesnis, negu prieš karą.

-Pajamų ir valstybinio biudžeto skyriuje taip pat tik bendri posakiai ir procentai.

-Materialinio ir kultūrinio gyvenimo lygio pakėlimas vaizduojamas tokiais posakiais, kaip "pasiektas tolesnis kultūros, mokslo ir meno suklestėjimas". Jis matuojamas stalininės premijos laureatų skaičiumi - jų buvo daugiau 6 500 per paskutinį penkmetį. Mokinių ir studentų skaičių nesigailima paduoti: 37 milijonai mokinių, 1,29 milijone technikuose ir vidurinėse mokyklose bei 1,24 milijono studentų.

Čia pat kalbama apie tarybinę prekybą. Laikrodžių parduota 3,3 karto dviračių 2,9 karto, motociklų net 16 kartų daugiau, bet kiekvienam įdomi ir vaizdi žinutė, kiek, pagaliau, tiems 200 milijonų gyventojų parduota per 5 metus dviračių ar kad ir tų pačių motociklų, nepaduodama.

- 12 -

KITŲ TAUTYBIŲ BENDPUOMENĖS.

- Č e k a i . i r s l o v a k a i .

Nuo 1945 metų iš Čekoslovakijos yra pabėgusių 60 000 čekų ir slovakų, kurių apie 30% pabėgo jau po 1948 metų. Šitie tremtiniai suskile į tris grupes:

- 1/ vadinamą čekoslovakų,
- 2/ čekų ir
- 3/ slovakų.

Čekoslovakų branduolį sudaro vadinamieji Benešo šalininkai. Jų sudarytoji "Laisvosios Čekoslovakijos Taryba" suskilo į dvi srovės ir jose dar į įvairias grupes. Be minėtos Tarybos, su V. Majer, N. Nemes ir kit., yra dar "Tautinė Laisvosios Čekoslovakijos Taryba" su Dr. Zenkl, Dr. Ripka ir kit.

Dalis "Agrarų" su Dr. Cerny priklauso pirmajai Tarybai, kiti, su Dr. Feierabend, antrajai. "Tautinių socialistų" yra trys grupės, "Liaudies dininkų" dvi grupės, priklausančios į aukščiau minėtas Tarybas ir kelios grupės "Socialdemokratų", kurių viena, vadovaujama V. Beneš ir Dr. Ziak, eina su Tautine Laisvosios Čekoslovakijos Taryba, gi kita su Laisvosios Čekoslovakijos Taryba.

Čekai prikiša vadinamiems čekoslovakams simpatijas Gottwaldo programai, vadina juos neokomunistais ir net tvirtina, jog jų tarpe yra komunistų agentų ir išdavikų. Ir tremties čekoslovakams būdingas aštrus nusistatymas prieš vokiečius, pasisakymas už vokiečių sudetų išstrėmimą ir už kai kurias dabartinės vyriausybės priemones, bent tas priemones, kurių buvo imtasi iki 1948 metų.

"Free Europe" perdavimu redagavimas yra čekoslovakų rankose, kurių vienas F. Peroutka yra Dr. Benešo draugas, kitas buvęs karo metu tremtinys Londone, BBC čekų kalba bendradarbis ir dar keli socialdemokratai ar šiaip kairiųjų pažiūrų žmonės.

Čekai yra susibūrę į "Tautinę Čekų Grupę" bei "Čekų Tautinę Tarybą", kurios vadu yra Anglijoje gyvenantis generolas Prchla.

Čekų tautinė grupė Vokietijoje, su pirmininku V. Pekelsky, turinti 3 000 organizuotų narių. Ji, kaip ir gen. Prchla, atmeta Gottwaldo vadinamą Kasuvos vyriausybės programą ir visus vyriausybės aktus nuo 1945 metų gegužės mėn. iki šandien. Ji pripažįsta slovakams savarankumo teises ir todėl su jais draugiškai sugyvena. Ji nepripažįsta sudetų vokiečių deportacijos ir yra su tais vokiečiais pasirašiusi tam tikrą deklaraciją, kuria ištremtiems vokiečiams garantuojama grįžimo teisė. Laikydamosi Atlanto Chartos nuostatų, ji siekia vidurinės Europos tautų laisvosios federacijos. Muenchene ji leidžia laikraštį ir informacijos lapus "Bohemia"; redaktorius Fr. Janik-Horak.

Slovakų tvirtinimu 97% jų tautiečių pasisako už nepriklausomybę. Trentyje jų yra dvi srovės: "Slovakų Tautinė Taryba Trentyje" su K. Sidor ir "Slovakų Išlaisvinimo Komitetas" su prof. F. Durcansky. Tų dviejų srovių galutiniai tikslai yra tie patys. Jų leidžiami laikraščiai: J. V. K. Sidoro grupės "Jednota", prof. Durcansky grupės Argentinoje "Slovenska Republika" ir vakarų Vokietijoje "Slobodne Slovensko".

- 13 -

T R U M P A I.

- Lenkų spauda skelbia, kad atgabentieji iš Vilnijos praneša apie prasidėjusius naujus iš Vilniaus ir jo apylinkių gyventojų išvežimus. Išvežimai vyksta ryšium su rengiama Vilniuje kariška baze. Š. m. kovo ir balandžio mėn. išvežti keliolikos kaimų pietvakariuose nuo Vilniaus visi gyventojai. Įrengtos kariškos stovyklos, o miškai paversti amunicijos sandėliais. Vilniaus gyventojai randasi išvežimų baimėje. Plačioje apylinkėje įvestas karo stovis. Vaikščioti vakarais ar išvykti už miesto reikia leidimo.
- Viena didesnių lenkų išeivių kolonijų kuriasi Australijoje /60 000 asmenų/. Lenkų organizacijų Vykd. Tarybai Sydney ir kitoms kult. ir sporto organizacijoms pavyko apimti savo veikla lenkų daugumą.
- Britų Vidaus Reikalų Ministras pranešė Žem. Rūmuose, kad iš Anglijos bus deportuota 13 lenkų, susektų šnipinėjant Lenkijos-Sovietų režimui.
- Amerikos spauda paduoda Reuterio agentūros žinias, kad Sovietinės Lenkijos Vyriausybės galva B. Bieruta, lankydamasis rytų Vokietijoje pasiūlė ryt. Vokietijos komunistinio režimo šefui W. Pieck perkelti atgal į Lenkiją 150 000 vokiečių. Varšuvos atitinkamos įstaigos sudaro pageidautinų atkėlimui sąrašus.
- Tikybių statistika. 47 612 000 vakarų Vokietijos gyventojų tikybos: 50,7% protestantai-liuteronai, 45,2% katalikai, 4,1% kitų. Protestantų dauguma kraštuose: Schleswig-Holstein 87,6%, Bremen 84,2%, Hamburge 78,4%, Niedersachsen 76,2%, Berlyne 73% ir Hessen - 64,7%. Katalikų dauguma: Bavarijoje 72,3%, Baden 69,2%, Rheinland-Pfalz 57,4% ir Nordrhein-Westfalen - 55%.
- "Dziennik Polski" praneša apie koncentracijos stovyklą Javorza /Chrzanow-Katovicų pusiaukelėje/. Ten jau virš 5 000 kalinių-darbininkų. Anglių kasyklose dirba 10-11 val. nustatyta normaliai atlikti. Didelės bausmės. Rusijos NKVD darbo stovyklų tvarka.
- "Ostatnie Wiadomosci" Nr 66. Lenkijos Seimas sudarė Liaudies Lenkijos Konstitucijai paruošti Komisiją. Varšuvos politbiuras būk jau turįs konstitucijos projektą išverstą iš Stalino Konstitucijos.
- Iki š. m. balandžio mėn. pabaigai IRO pagalba išvyko: į JAV 265 616 asm., į Australiją 175 313 asm., į Izraelį 121 319 asm., į Kanadą 103 321 asm. IRO globoje dar yra 223 860 asm. Tame skaičiuje "Hard-Core"-t. y. asmenys reikalingi nuolatinės globos 9 939; prieš metus šioje grupėje buvo 25 300 asmenys.
- Ukrainiečių Suvažiavimas Muenchene š. m. birželio mėn. 2-3 dd išrinko Centralinės Ukrainiečių atstovybės Vokietijoje Vyriausią Valdymą, Tarybą, Rinkimų ir Kontrolės Komisijas, Teisėją. Tas įvyko po ilgų įvairių grupių ir organizacijų pasitarimų ir derybų. Vakarų Vokietijos lenkai inglikūrė visai vak. Vokietijai organizaciją -Lenkų Tremtinių Susivienijimas.
- Laisvoji lenkų spauda praneša, kad įskundimai ir šnipinėjimai Lenkijoje vis auga. Komunistų partija yra suorganizavusi net 20 000 specialių korespondentų. Jų uždaviniai-stebėti ir pranešinėti apie pastebėtus nepasitenkinimus, agituoti darbininkus už darbo normų padidinimą, propaguoti už Sov. S-ga ir kelti Stalino vardą.

Bad Salzflun, Vokietija.